

Rusiyanın etnik ayrı-seçkilik siyasəti

Son dövrlər Rusiyada baş verən hadisələr, xüsusilə də azərbaycanlı miqrantlara və qeyri-rus xalqlara qarşı yönələn təzyiqlər, təhqiramiz ritorika və zorakı aksiyalar bir neçə yanaşı məqsədə xidmət edir. İlk məqsəd Ermənistanda baş verən kilsə-hökumət qarşıdurması ilə bağlıdır. Bu, Rusiyanın "çoxvektorlu təsir siyasəti"nin tipik nümunəsidir.

Paşinyan hakimiyyəti ilə Erməni Apostol Kilsəsi arasındakı gərginliyin pik həddə çatdığını deyən Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, kilsə Paşinyanı ənənəvi dəyərlərə xəyanətdə və Qərbə meyillilikdə ittiham edir, Paşinyan isə kilsənin siyasi təsirini məhdudlaşdırmağa çalışır. Bu mübarizədə Ermənistan cəmiyyətinin radikal-ultramillətçi seqmenti kilsənin ətrafında cəmlənib. "Moskva çoxdandır ki, Ermənistanda kilsəni "yumşaq güc aləti" və siyasi təsir mexanizmi kimi dəstəkləyir, çünki kilsə həm Rus Pravoslav Kilsəsi ilə tarixi əlaqələr saxlayır, həm onun mövqeyi postsovet məkanında Rusiyanın "ənənəvi dəyərlər" ritorikasına uyğun gəlir. Yəni Moskva üçün kilsə Ermənistanda və Cənubi Qafqazda imperiyanın ənənəvi dayaqlarından biri rolunu oynayır. Bu xüsusda azərbaycanlılara, ümumən müsəlman miqrantlara qarşı zorakılıq Moskva üçün iki istiqamətdə mesaj funksiyası daşıyır. Daxildəki radikal elektorata göstərir ki, Rusiya sərt əl prinsipini qoruyur, əzici üstünlüyünü təmin edir", - deyər o əlavə edib.

E.Mirzəbəyli qeyd edib ki, Ermənistanda kilsə ətrafında cəmləşən ultramillətçi qüvvələrə isə Moskvanın Qafqazda "türk-müsəlman təhlükəsi" ilə mübarizə apardığını və öz nüfuzunu saxladığını ötürür.

Başqa sözlə, Rusiya hüquq-mühafizə orqanlarının azərbaycanlılara qarşı təzyiqləri, qətlər, "etnocinayətkarlıq" etiketi təkcə Rusiyada islamofobiya yaratmır, bu həm də Ermənistandakı müəyyən dairələr üçün "görürsünüz mü, Rusiya sizin əbədi müttəfiqinizdir, ortaq düşmənimiz türkmüsəlman dünyasıdır" mesajıdır. Çox güman ki, azərbaycanlılara qarşı zorakılıq dalğasında Moskva eyni zamanda Ermənistandakı kilsə və ultramillətçi qruplara bu mesajları verir: "Biz sizin tarixi-mifiki "düşmənlərinizə" qarşı sərt mövqedəyik, bizim nüfuzumuz olmadan regionda heç kəs sizi türk-müsəlman üstünlüyündən qoruya bilməz və siz də bu mövzunu təbliğatda istifadə edin və ictimai rəyə ötürün". Bu həm Rusiyanın regiondakı mövqelərini möhkəmlətmək, həm də daxildə millətçi konsolidasiyanı gücləndirmək məqsədi güdən çoxplanlı siyasətdir. Digər tərəfdən Rusiyanın siyasi dairələri iqtisadi çətinliklər, bəynəlxalq təcrid, Ukrayna müharibəsinin yaratdığı sosial gərginliklər fonunda yaranan yarıgizli narazılığı ənənəvi qaydada fərqli istiqamətlərə yönləndirməyə çalışırlar. Tarixən Rusiyada siyasi və iqtisadi böhran dövrlərində daxili düşməni obrazı yaratmaq ənənəsi olub. Antimiqrant ritorikası da bu kontekstdə klassik "günah keçisi" axtarmaq strategiyasıdır.

Deputat vurğulayıb ki, bütün bu hadisələrin ana xəttində dayanan amil Rusiya dövlətçiliyində imperiya şüurunun mühüm elementi olan "rus xalqının aparıcı rolu" ideologiyasıdır: "Şovininist mövqelər, "Rusiya ruslar üçündür" tipli çağırışlar multietnik federativ modelin defakto tənəzzülə uğradığını göstərir. Bu isə daxildə sərt mərkəzləşməni legitimləşdirərək meyillərini gücləndirir. Sosial təbəqələrarası ittilafların aləti kimi miqrantlar əsasən ön aşağı ödənişli ağır işlərdə çalışırlar. Bu səbəbdən yoxsul rus təbəqələri ilə miqrantlar arasında rəqabət və qısqanclıq yaranır. Hakimiyyət bunu bilərəkdən şişirdir, sosial-iqtisadi problemləri əcnəbilərin üzərinə yıxır. Bu strategiya qısamüddətli siyasi dividendlər gətirsə də, uzunmüddətli perspektivdə Rusiyanın daxili sabitliyini daha da zəiflədə, etnik və dini zəmində qarşıdurmaları dərinləşdirə bilər. Müasir dünyada etnik və dini müxtəlifliyin düşməni obrazına çevrilməsi yalnız cəmiyyətdə parçalanmanı artırır".

Siyasətçi bildirib ki, mövcud vəziyyətdən həm də maraqları üçün yararlanan Soloviyov kimi şəxslər də öz audito-

riyalarına "daxili düşməni və xarici təhlükə" konsepsiyası satmaqda davam edirlər. Azərbaycanlı miqrantları, ümumən türkdilli xalqları təhlükə kimi təqdim etmək asan üsuldur, çünki Rusiyada tarixi stereotiplər yetərincə güclüdür. Bu ritorika həm islamofobiya, həm də türkofobiya qaynaqlanır. Eyni zamanda Rusiya ultramillətçi əhvali-ruhiyyəni gücləndirən "bizə tabe olmayan qonşu pis qonşudur" mesajını verir.

Deputat vurğulayıb ki, hazırda Rusiyada azərbaycanlılara, özbəklərə, qırğızlara, türkmənlərə və digər türk, müsəlman xalqların nümayəndələrinə qarşı aparılan şovinist, diskriminasiya və islamofob siyasət təsadüfi deyil. Bu siyasətin başında hakim siyasi dairələr dayanır. Əslində, bu, əsrlər boyu müxtəlif xalqlara qarşı həyata keçirilən imperiya siyasətinin daha sərt və açıq formaya keçmiş davamıdır. "Rusiyada mövcud daxili və xarici siyasətin mahiyyətini anlamaq üçün Ukraynada baş verənlərə diqqət yetirmək kifayətdir. Əgər Rusiya rəhbərliyi qardaşları slavyan Ukrayna xalqına qarşı belə qəddar siyasət aparır, Buçada və digər şəhərlərdə mülki insanları qırır, kəndləri və şəhərləri Yer üzündən silir, milyonlarla insanı didərgin salırsa, digər xalqlara qarşı daha amansız münasibət sərgiləməsi təəccüblü deyil. 1990-cı illərdə Orta Asiya və Qafqazdan olan miqrantlara qarşı qəddarlığı ilə seçilən skinhed dəstələrini xüsusi xidmət orqanları himayə edirdi. Bugünkü Rusiyada artıq həmin qruplara ehtiyac yoxdur. Bu vəziyyəni birbaşa polis, OMON və

FSB daha açıq, daha qəddar şəkildə icra edir. Yekaterinburqda azərbaycanlılara qarşı törədilən cinayətlər bunun bariz sübutudur. Hadisənin detalları Rusiyada digər xalqlara qarşı nifrətin dövlət səviyyəsində qorunduğunu göstərir", - deyər o əlavə edib.

E.Mirzəbəyli diqqətə çatdırıb ki, Rusiya hüquq-mühafizə orqanlarının ortaya atdığı "etnocinayətkarlıq" anlayışı da bu siyasətin tərkib hissəsidir. Məqsəd Orta Asiyadan və Qafqazdan gələn insanları əvvəlcədən cinayətkar kimi damğalamaq, ictimai rəyə təsir etmək və gələcək təqiblərə hüquqi əsas yaratmaqdır. Bugünkü Rusiya repressiyaları artıq Stalin dövrünün metodlarını belə geridə qoyur. O zaman belə insanlar formal da olsa, məhkəmə qarşısında dayanır, Sibir düşərgələrinə göndərilirdi. İndi isə küçədə, evdə işgəncə verərək öldürmək adi hala çevrilib.

Rusiyanın uzun illərdə bölgədə təhlükəsizlik və sabitlik deyil, məhz zülm, etnik ayrı-seçkilik yaydığını qeyd edən deputat söyləyib ki, bu proseslər təsadüfi deyil: "Azərbaycanın öz milli maraqları əsasında yürütdüyü müstəqil siyasət və regiondakı güclənən mövqeyi Rusiya mediasını və siyasi çevrələrini narahat edir. Ona görə də ritorika sərtləşir. Lakin bu, qısamüddətli təzyiqdır və faktiki reallığı dəyişmir. Əksinə, Azərbaycana qarşı bu cür hücumlar ictimaiyyətimizdə milli həmrəylik və soyuqqanlı diplomatik mövqe ətrafında daha çox birləşmə tendensiyasını gücləndirir".

*Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"*